

1. NIVELL CONTEXTUAL

TÍTOL	<i>En la barberia no se llora (En la barberia no es plora)</i>
AUTOR	Pepón Osorio (Santurce, Puerto Rico, 1955)
ANY	1994
DIMENSIONS	Variables
TÈCNICA	Instal·lació
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Col·lecció del <i>Museo de Arte</i> de Puerto Rico (originàriament creada per exhibir-se en Hartford, Connecticut, en un barberia abandonada del barri llatí, on viuen uns trenta mil porto-riquenys).
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	<p>Va néixer a Puerto Rico, illa en què han confluït diverses cultures: l'espanyola, l'africana, la taïna o indígena i la nord-americana. Va estudiar durant dos anys a la Universitat de Puerto Rico.</p> <p>L'any 1975 es va traslladar a Nova York i residia en el barri de South Bronx, en el si de la comunitat llatina. El van admetre a l'Escola de Treball Social, des d'on es va traslladar al Herbert H. Lehman College, Departament de Sociologia, ambdues a Nova York. L'any 1980 va començar a treballar a l'Administració de Recursos Humans, Departament de Serveis Especials per a Nens, a la unitat de prevenció de víctimes d'abusos i negligències. Entre el 1984 i 1985 va ser admès a la Facultat d'Educació Columbia University. A partir d'aquest moment, l'artista va centrar el seu treball en la cultura popular del Carib. Va realitzar llavors la instal·lació <i>Ay Gran Poder de Dios</i> i la seva primera peça ornamental <i>La Bicicleta</i>. De 1985 a 1989 va estudiar i es va graduar a l'Institute of Core Energetics & nbsp.</p> <p>En el treball d'aquest artista conflueixen les relacions socials i entre sexes, els problemes socials de les comunitats porto-riquenyes, la influència mediàtica i la falta de sensibilitat dels mitjans de comunicació envers aquestes comunitats, les grans malalties del segle com el sida, la pobresa, la tradició, els mites i rituals, la vida familiar, les relacions generacionals en el si de les famílies llatines desplaçades del seu ambient original, el racisme, o la pròpia mort, temàtiques a propòsit de la seva experiència personal.</p> <p>Actualment resideix a la ciutat de Filadèlfia.</p>
CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC	<p>L'herència literària del Realisme Màgic, sorgida a l'Amèrica llatina durant la segona meitat del segle XX, està present en les seves obres. A l'igual que escriptors com Gabriel Garcia Márquez, Julio Cortázar, Mario Vargas Llosa, o Alejo Carpentier, Osorio barreja la realitat i la ficció amb la finalitat de crear obres d'art de significació profunda.</p> <p>El sentit de l'excés i la decoració són característiques fonamentals de la seva obra heretades del barroc. Aquesta herència constitueix un dels seus vincles més forts amb la cultura hispana.</p>

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	L'obra recrea una barberia amb diferents imatges de vídeo, cadires de barber de vellut vermell, un billar disponible per jugar i multitud d'objectes relacionats amb el nacionalisme porto-riqueny i l'orgull masculí.
PAPER DE L'AUTOR	<p>La seva experiència com assistent social en un context depauperat i desarrelat ha marcat profundament el seu recorregut artístic. La seva metodologia de treball s'apropa a la del sociòleg: observa, investiga i analitza el dia a dia dels seus veïns i dels membres de la comunitat en què viu, per després convertir les històries privades en obres d'art. L'interessa especialment l'esfera domèstica, el que succeeix a l'interior de les cases.</p> <p>Els seus formats artístics són sempre híbrids, combina la performance amb la dansa, la música, la instal·lació, la pintura, l'escultura, el teatre. Quasi sempre treballa en col·laboració amb persones que pertanyen o no als àmbits artístics. Amb l'interès d'apropar les seves obres a la comunitat, les exhibeix en espais molt variats que no pertanyen necessàriament als circuits artístics convencionals.</p> <p>Les instal·lacions de Pepon Osorio combinen elements populars per tractar assumptes polítics i culturals corresponents a la vida quotidiana de les comunitats llatines als Estats Units. El seu afany és provocar canvis socials mitjançant la seva activitat artística. El seu llenguatge visual aporta referències a la memòria, la nostàlgia, la cultura popular i els espais urbans amb instal·lacions monumentals que qüestionen els cànons tradicionals de bellesa i estètica.</p> <p>Pepón Osorio construeix un territori d'identitat portàtil. Col·lecciona objectes que reprèn de la seva pròpia infància (fill d'una dona que es guanyava la vida cuinant pastissos que decorava amb recordatoris de tota mena) i apropa la història personal a l'estètica del gran museu. D'aquesta manera, l'artista qüestiona els preceptes culturals que moderen el que mereix ser reconegut i atresorat com a obra d'art.</p> <p><i>En la barberia no se llora</i> tracta especialment el tema de la representació cultural de la masculinitat. L'artista escull els objectes de la vida quotidiana que per ell representen el masclisme de la comunitat porto-riquenya i el racisme de què és objecte.</p>
PAPER DE L'ESPECTADOR	L'autor ha concebut l'obra convidant els altres a participar de la instal·lació, per exemple, jugant al billar. La configuració teatral de l'espai és molt accessible al públic i de seguida provoca intenses emocions.

3. NIVELL INTERPRETATIU

	<p>A les seves obres inclou elements de la cultura popular del seu país d'origen com banderes, figures religioses, flors de plàstic, records. Aquests objectes són molt comuns a les decoracions de les cases boríques dels Estats Units. Osorio ret homenatge a la gent ordinària que transforma els articles de consum de masses en objectes carregats de contingut cultural i sentimental.</p> <p>Un breu llistat d'objectes utilitzats en <i>La barberia</i> confirma la seva autenticitat: la bandera porto-riquenya, les flors tropicals de plàstic, les</p>
--	--

<p>ELS MATERIALS</p>	<p>sandàlies de goma que cobreixen les potes de les cadires de la barberia (el mateix calçat barat que porten milions d'obrers en Amèrica llatina) i les fotografies de celebritats llatines. També emblemàtics són els retalls de cabells que Osorio va recollir de diferents barberies de Puerto Rico i del South Bronx en Nova York.</p> <p>Els vídeos de culturisme, el billar, los tapacubos, la recreació de la barberia com espai exclusivament masculí, són elements directament relacionats amb el tema de la masculinitat. El títol de la instal·lació també fa referència al masclisme de la cultura porto-riquenya: els homes no ploren.</p> <p>Els monitors sobre les cadires mostren imatges a l'estil MTV que juxtaposen una imageria inesperada i atractiva, com la imatge d'un bebè a qui se li està practicant la circumcisió o el vídeo que ensenya com li tallen el cabell arrissat a un home negre amb la maquineta elèctrica, introduint així el tema del racisme. Uns altres vídeos presenten imatges documentals en blanc i negre de vells immigrants de la comunitat explicant les seves experiències.</p> <p>La figura de San Lázaro inclosa en la instal·lació representa les creences religioses de Puerto Rico. El sant és el defensor dels malalts i dels pobres.</p>
<p>LES FORMES</p>	<p>El fet d'utilitzar la instal·lació com a suport de creació artística ve donat per la seva experiència com a creador d'escenografies teatrals en col·laboració amb la seva dona (la coreògrafa i artista de performance Marian Soto) i per la seva intenció de transcendir espais artístics tradicionals com el museu o la galeria.</p> <p>L'<i>horror vacui</i> característic de les seves instal·lacions, deriva en una profusió d'elements, textures i colors cridaners superposats. L'artista construeix així ambients bigarrats que ens produeixen una sensació de saturació i ens imposen una activitat d'exploració incessant.</p>
<p>CONSIDERACIONS DE L'AUTOR</p>	<p><i>Treballava amb molt elements vinculats amb la cultura de Puerto Rico, dels llatins en general. Els assumptes que m'interessaven en aquell moment provenien de la meua experiència com assistent social. Llavors, en oposició a les visites que realitzava a les diferents famílies, l'art es va convertir per a mi en un lloc d'introspecció. No és que la meua intenció sigui transformar o buscar alternatives... he iniciat una recerca constant sobre el que estic fent, és a dir, sempre estic buscant una alternativa per mi mateix i tractant d'imaginar amb què puc contribuir. A través de l'art vaig ser capaç de trobar això.</i></p> <p>Fragment de l'entrevista realitzada per Berta Sichel a l'artista i publicada a <i>Atlàntica Internacional: revista de arte y pensamiento</i>, núm. 12, 1995-1996, pàgs. 37-43, recollit a Sichel, Berta: Medalla de honor y otras historias, Espacio uno. Un espacio. Villa Iris, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Educación y Cultura, Fundación Marcelino Botín, Madrid, 1998, pàg.: 111.</p>
<p>CONSIDERACIONS CRÍTQUES</p>	<p><i>Per a ell, la novetat no constitueix un rebuig del passat, ja que se n'apropa com si es tractés d'un bagatge cultural al qual es remet cercant les seves arrels, el seu present i el seu futur.</i></p> <p>Sichel, Berta: Medalla de honor y otras historias, Espacio uno. Un espacio. Villa Iris, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Educación y Cultura, Fundación Marcelino Botín, Madrid, 1998, pàg.: 111.</p>

4. RECURSOS

ON LINE	<p>http://www.tutv.puertorico.pr/tutv/guias_estudios/gde_barberia_index.htm Guia de treball a l'aula sobre l'obra de Pepón Osorio: <i>En la barberia no se llora</i>, amb vídeos i una relació de recursos disponibles a Internet.</p> <p>http://www.tutv.puertorico.pr/tutv/guias_estudios/gde_inventando_index.htm Guia de treball a l'aula sobre l'obra artística de Pepón Osorio, amb vídeos i una relació de recursos disponibles a Internet.</p> <p>www.ipsonet.org/congress/5/papers_pdf/lar16.pdf Document escrit per Lola Aponte Ramos, de la Universitat de Puerto Rico, sobre la qüestió d'identitat a l'obra de Pepón Osorio.</p>
BIBLIOGRAFIA	<p>Sichel, Berta: <i>Medalla de honor y otras historias</i>, Espacio uno. Un espacio. Villa Iris, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Educación y Cultura, Fundación Marcelino Botín, Madrid, 1998.</p>
PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE	<p>http://www.pbs.org/art21/slideshow/?slide=967&showindex=90</p>

5. APLICACIONS A L'AULA

PREGUNTES ESPECÍFIQUES DEL GUIÓ DE COMENTARI	<ul style="list-style-type: none"> - Quins elements pots identificar que s'hagin afegit a la cadira? - De quin país és la bandera col·locada als peus de la cadira? - Veiem tot un seguit de pilotes de beisbol. D'on són els millors equips de beisbol del món? D'on són els millors jugadors de beisbol del món? - Quins elements afegits a la cadira són propis d'una perruqueria? - Creus que està pensada per fer-la servir com cadira de perruqueria? Per què? - Quines idees podem extreure del títol (<i>En la barberia no se llora</i>)?
CONCEPCIÓ DE L'OBRA ARTÍSTICA	<p style="text-align: center;">OBJECTIUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer el concepte d'instal·lació. - Establir relacions entre pintura, escultura i instal·lació. - Establir semblances i diferències entre escenografia i instal·lació. - Concebre l'obra a partir de la intervenció en un espai determinat. - Comptar amb la presència de l'espectador en la instal·lació. - Incloure els cinc sentits en l'experiència de l'obra artística (la oïda, l'olfacte, el tacte, el gust i la vista) - Diluir la distinció entre cultura elevada i cultura popular.
REALITZACIÓ DE L'OBRA	<p style="text-align: center;">PROCEDIMENTS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecció i organització d'objectes del nostre entorn per tal d'expressar una idea. - Creació d'una instal·lació o vídeoinstal·lació.